

Kasvusopimusmenettely

Olli T. Alho
TEM / Alueosasto

21.11.2012

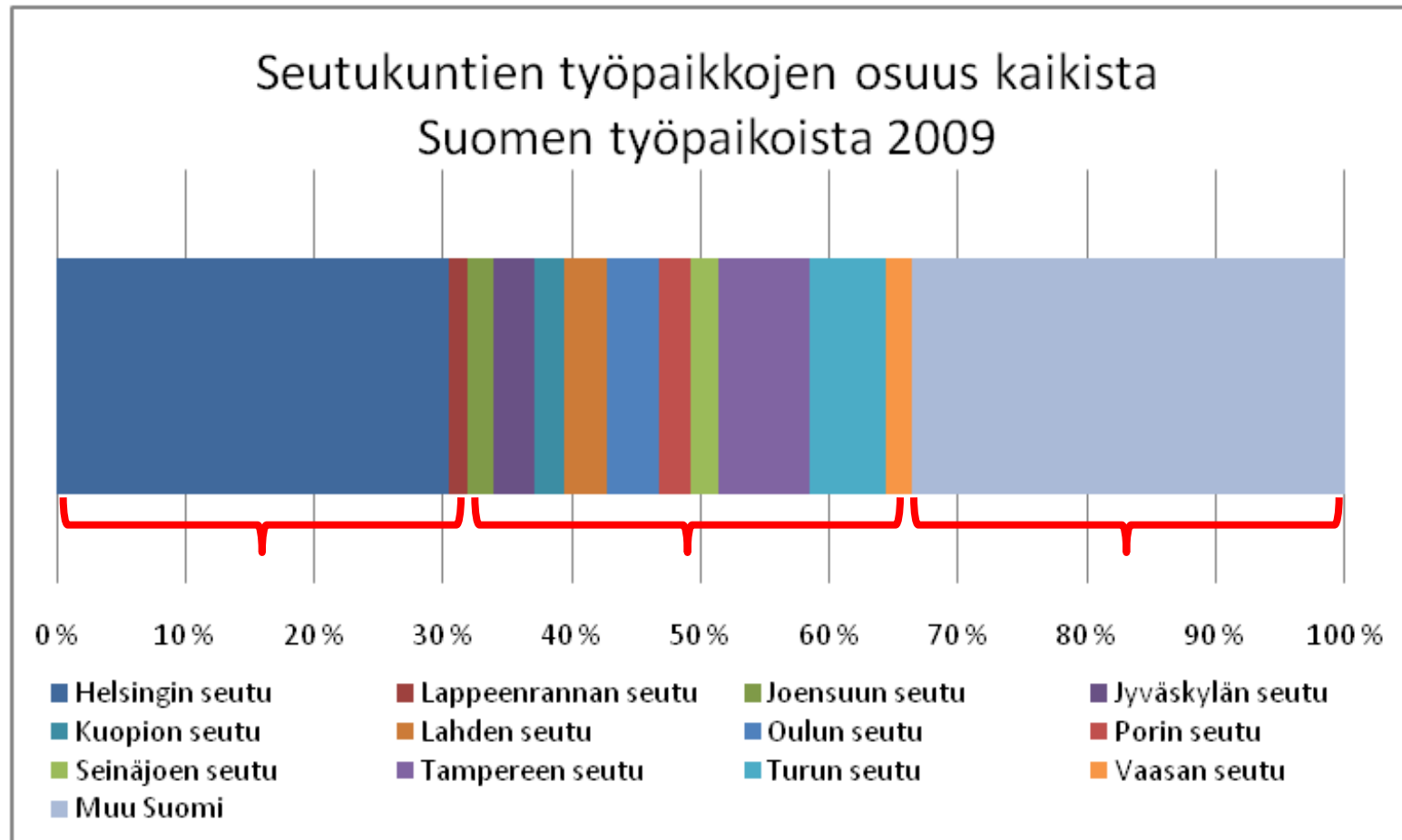

Kaupungit kasvun kirittäjiksi

- 12 suurimman kaupunkiseudun osuus BKT:sta on noin 2/3 (68,5 %, v. 2009 luvuilla). Helsingin seudun osuus on yli 1/3 (35 %), neljän suurimman yhteensä noin puolet (51 %).
- Kaupunkien merkitys kasvun luomisessa on tunnustettu hallitusohjelmassa ja hallituksen toimenpiteissä.
- Uusia työkaluja valmistellaan
 - Sopimusperäinen kaupunkipolitiikka - kasvusopimukset
 - Innovaatiokeskittymäpolitiikka - INKA

Kaupunkiseutujen työpaikat, osuus koko maan työpaikoista (2009)

Kaupunkipolitiikan tavoitteet ja teemat

- Kaupunkipolitiikan toimenpideohjelma 2012 – 2015:
- *Kaupunkipolitiikan tavoitteena ovat globaaliin kilpailuun kykenevät vahvat ja sosiaalisesti eheät kaupungit.*
- Kaupunkipolitiikan kolme keskeistä teemaa ovat:
 1. Kaupunkien uudistumis- ja kilpailukyvyn vahvistaminen
 2. Sosiaalisen kestävyysden vahvistaminen
 3. Ilmastonmuutoksen haasteisiin vastaaminen ja eheä yhdyskuntarakenne

Lähtökohdat

- Alusta kaupunkiseutujen ja valtion väliselle **vahvennetulle kumppanuudelle**
- Hallitusohjelman mukaan kohdennettu metropolialueelle ja muille suurille kaupunkiseuduille
- Taustalla edellisen hallituskauden kokemukset metropolipolitiikasta sekä MAL-aiesopimusprosesseista Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun seuduilla
- Taustalla myös aiemmat liikennejärjestelmien toteuttamista koskeneet aiesopimukset (erityisesti PLJ)

Tavoitteet

- Vahvistaa suurten kaupunkiseutujen kansainvälistä vetovoimaa ja roolia Suomen talouden ja alueiden vetureina sekä palveluiden kehittäjinä
- Edistää elinkeinoelämän uudistumista, kasvua ja kansainvälistymistä
- Tukea kaupunkiseutuja strategisten painopistevalintojen ja teemojen valinnassa – suurten kehittämiskokonaisuuksien synnyttäminen valtion ja kaupunkiseutujen kumppanuudella

Sopimusten sisältöteemat

- Kolme teemaa hallitusohjelman mukaisesti:
 - **Kasvu**
 - **MAL (maankäyttö, asuminen, liikenne)**
 - **Sosiaalinen eheys**
- Sopimusten kaupunkikohtainen räätälöinti – taustalla kaupunkien omat vahvuusalueet

Sopimusteemat kaupunkien lähtötilanteen mukaan

- **Metropolipolitiikan** puolella on jo valmisteltavat sopimukset (MAL, kilpailukyky, maahanmuutto ja sosiaalinen eheys)
- **Tampere, Turku ja Oulu:** MAL-aiesopimusmenettelyn piirissä (liikennepoliittinen selonteko), lisäksi valmistellaan ainakin kasvusopimus. Tavoitteena on myös erillisen sosiaalisen eheyden sopimuksen valmistelu.
- **Jyväskylä, Kuopio, Lahti** + Viisikko (**Pori, Seinäjoki, Vaasa, Joensuu ja Lappeenranta**): kattosopimuksena kasvusopimus, jonka sisällä eri elementtejä (kasvun lisäksi mahdollisesti MAL-ja/tai sosiaalisen eheyden teemoja)
- **Muut kaupunkiseudut:** mahdollisuus useamman kaupungin teemakohtaiseen kasvusopimukseen jostakin kansallisesti merkittävästä teemasta sekä pienemmille kaupunkiseuduille optio muutamaaan pilottijärjestelyyn
- **HUOM!** Ei automaatiota millekään kaupunkiseudulle.

Kasvusopimukset – mitä ja ketkä

- Tavoitteena merkittävien strategisten kärkivalintojen ja teemojen määrittely ja valtion ja kaupunkiseudun toimijoiden yhteinen sitoutuminen niihin
- Lähtökohtana seudun oma strategiatyö
- **Sopimusosapuolina:**
 - Valtio: TEM ja OKM, paikallinen ELY mukana neuvotteluissa. Jos MAL-elementtejä mukana, niin myös LVM ja YM. Teemoista riippuen myös STM ja VM.
 - Kaupunkiseutu: keskuskaupunkijohtoisesti määritellään; mukana seudun muita kuntia, elinkeinokehitysyhtiö, maakunnan liitto jne.
 - Yliopistot ja ammattikorkeakoulut

Kasvusopimusten sisältöteemoja (1)

- Kaupunkiseudut tekevät omat strategiset valintansa
- Valtion **valikko** (tarkoitus ei ole valita kaikkea - INKAan esitettävät kärjet 1-3 kpl oltava mukana)
 1. Uudistumiskyky:
 - vetovoimaiset innovaatiokeskittymät
 - kaupunkien ja korkeakoulujen strateginen yhteistyö
 - Kysyntä- ja käyttäjälähtöinen innovaatiotoiminta (Erityisesti julkiset hankinnat, VNpp cleantechin edistämisestä)
 - rakennemuutoksen ennakointi ja hallinta - työllisyys
 - Liikenneyhteydet (huom. MAL-rajaus)
 - kulttuuri, luova alat ja tapahtumat
 - viennin edistäminen sekä investointien houkutteleminen
 - vihreä kasvu ja vähähiilinen yhdyskuntakehitys
 - vetovoimaiset kaupunkiympäristöt.

Kasvusopimusten sisältöteemoja (2)

2. MAL:

- Helsinki, Tampere, Turku ja Oulu: erilliset seudulliset MAL-sopimukset
- Muut kaupunkiseudut: mahdollisesti MAL-hankkeita, jotka kytkeytyvät tiiviisti kaupunkiseudun valitun kasvun ja uusiutumisen strategiaan ja sisältävät näihin teemoihin liittyvän uudentyyppisen näkökulman

3. Sosiaalinen eheys

- Ennaltaehkäisy laajasti käsitettynä
- Nuorten työllistyminen, jatko- ja täydennyskoulutus
- Palvelujärjestelmän tuottavuus ja vaikuttavuus, uudet innovaatiot, uudet vientimahdollisuudet

Kriteerit

- Po. Selkeät valinnat
- Valinnat tukevat kaupunkiseudun elinkeinoelämän kasvua ja uusiutumista
- Riittävän omaleimaisia ja erottuvia valintoja – pohjautuen paikallisiin vahvuuksiin
- Asemoituminen kansallisesti ja kansainvälisesti
- Kansainvälisen tason osaamista
- Uudenlaisia ja ennakkoluulottomia osaamisen yhdistelmiä ja edelläkävijäkokeiluja
- Työllisyysvaikutukset
- INKA-kriteerit (valmisteilla: mm. sitoutuminen, riittävä kriittinen massa jne.)

Kytkenät muihin prosesseihin

- Innovaatiokeskittymäpolitiikka ja INKA-ohjelma (ohjeistus rinnakkain – sama aikataulu)
- EU-ohjelmat toteutusvälineenä: rakennerahastosuunnitelma osaksi kasvusopimushakemusta.
- Uusi asuinalueohjelma (YM) kytketään sopimusjärjestelyihin
- Kuntauudistuksen edistäminen
- Kansallisten sektoripolitiikkojen toimeenpano: korkeakoulupolitiikka, luova talous, ilmasto- ja energiapolitiikka, valtion kiinteistöstrategia
- Kytkeä aluekehittämisen järjestelmään ja ELY-ohjaukseen; yhteistyöprosessi, sopimusten toteutus mm. ELYjen ohjauksen kautta, lainsäädännössä selkeyttämisen tarvetta
- Hakemuksissa kuvattava eri prosessien suhdetta (kasvusopimuksissa strategisen tason valinnat – toteutus eri ohjelmilla ja välineillä)

INKA - innovatiivisuutta kaupunkiseuduille:

Synnyttää osaamislähtöistä liiketoimintaa uuden tyyppisten kehitysympäristöjen ja edelläkävijämarkkinoiden avulla

Innovaatiokeskittymien neuvottelumenettely

- Merkittävimmät uudet avaukset (4-6 kaupunkiseutua)
- Kansalliset rahoittajat mm. TEM, Tekes ja OKM sekä kaupunki, korkeakoulut ja seudun muut avaintoimijat mm. tutkimuslaitokset ja ELY-keskukset
- Kehittämistarpeiden ja -haasteiden nostaminen esille
- Edistää voimavarojen kokoamista ja keskittymien välistä työnjakoa

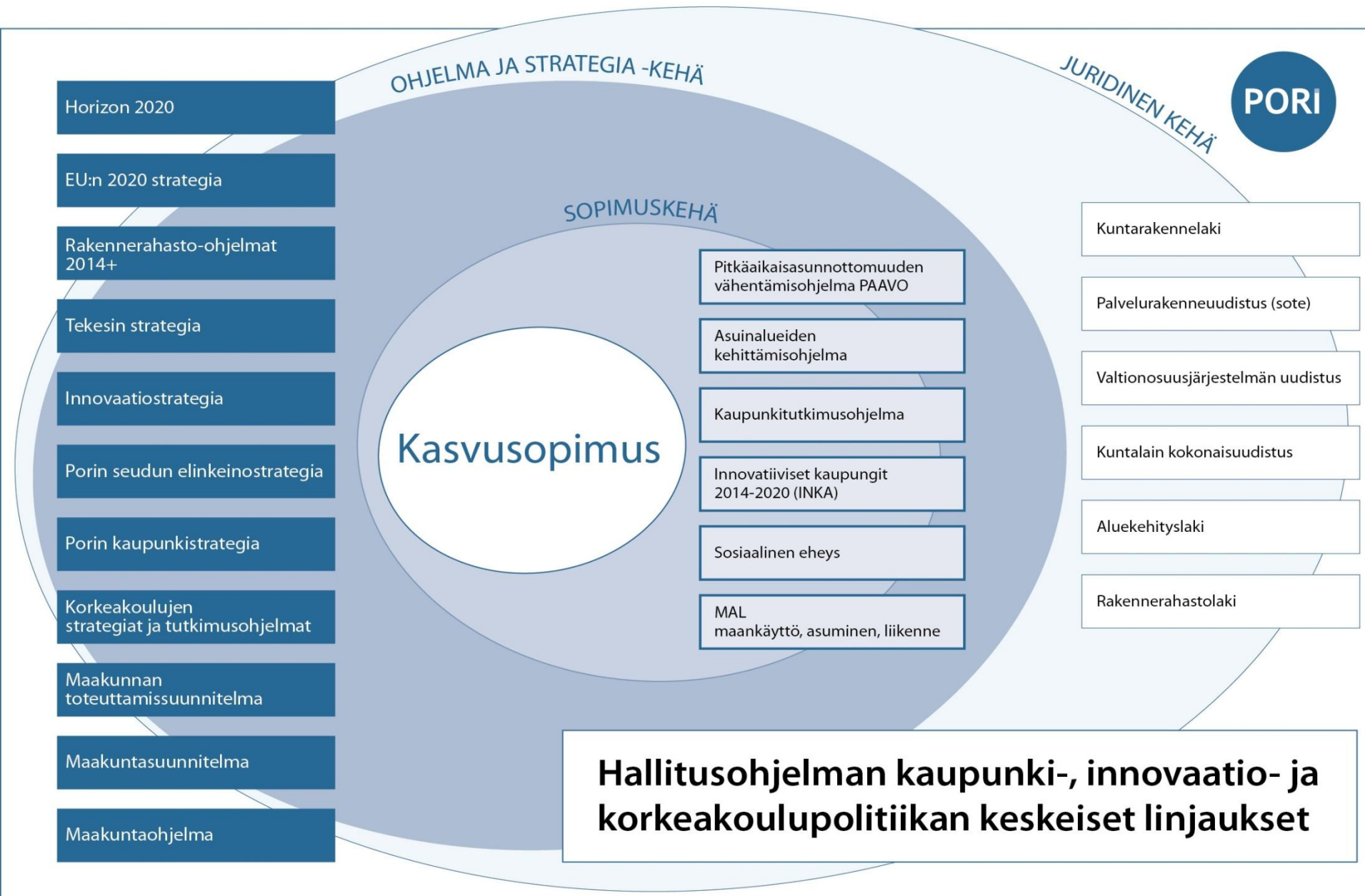
Kaupunkiseutujen kasvusopimus

- Valtion ja kaupunkiseutujen yhteinen näkemys kehittämisen painopisteistä
- Strategiset valinnat: Osaamiskärjet ja kehittämisteemat osana elinkeinopolitiikkaa
- Noin 10 suurinta kaupunkiseutua

INKA - Innovatiiviset kaupungit -ohjelma 2014-2020

- Uusi innovaatiopolitiikan väline
- Tukee kansallisten ja alueellisten toimien synergiaa
- Haastaa kaupunkiseudut kasvutalkoisiin – kilpailu alkaa lokakuussa
- Osaamiskärkien ja kehittämishankkeiden operatiivinen toteutus
- 10+ kaupunkiseutua
- Tekes vahva ehdokas ohjelman kansalliseksi toteuttajaksi
- Valtio 10 Meur + kaupunkiseudut 10 Meur

Lähde: VTT Timo Aro, Porin kaupunki

Kasvusopimustyöryhmä

- Vastaa valtion ja kaupunkien välisten **kasvusopimusten valmistelusta** sekä sopimusten toteutumisen seurannan koordinoinnista; tavoitteena muodostaa toimiva yhteistyöprosessi sopimusosapuolten välille.
- Työssä huomioidaan muut sopimusvalmistelut (MAL, sosiaalinen eheys) sekä muut kasvusopimukseen vaikuttavat prosessit
- Mukana TEM:n edustajien lisäksi OKM, VM (kunta ja budjettiosastot), YM, LVM, STM, K-S ELY ja Pirkanmaan liitto. Lisäksi tulossa tutkimuspuolen sparrausta.

Sopimusten luonteesta

- Valtion ja kaupunkiseutujen resurssien tehokkaampi kohdentaminen, ei omia uusia resursseja
- Porkkanoita rahan sijaan mm. valtiokumppanuus, pääsy kansallisiin hankkeisiin, selvitykset, politiikkalinjaukset ja välillinen vaikutus rahan allokointiin, mahdolliset lainsäädännön tarkistukset
- Sopimukseen johtava vuorovaikutuksen prosessi valtion ja kaupunkiseudun välillä ja kirittäminen olennaista
- Alusta kumppanuudelle, johon tavoitteena saada laadukkaat sisällöt
- Pitää olla visio – sekä tiekartta siitä, miten visioon päästään

Aikataulu

- Prosessin täsmentäminen syksyllä 2012, karkea aikataulu:
- Joulukuussa ohjeet kaupungeille hakeutumiseen (yhdessä INKAN kanssa)
- 14.12.2012 klo 12-16 starttitilaisuus
- Kaupunkien oma strategiatyö ja sen pohjalta ehdotukset valtiolle (helmikuussa 2013)
- Neuvottelut v. 2013 alussa kevätkaudella
- Sopimukset v. 2013 kesällä

TEM:in ohjeet joulukuu
2012

Kaupunkiseutu X määrittelee strategiaansa
perustuvat valinnat/kärjet, joilla kans. merkitystä

Kaupunkiseutu jaottelee kärjet ehdotuksiksi valtiolle
1) kasvusopimukseen ja niihin sisältyen 2) INKA-
ohjelmaan (erilliset hakemukset)

Määräaika helmikuu
2013

Kasvusopimusehdotusten ja INKA-ohjelman aiehaun
ehdotukset sisään
Valtio käy (ao. ministeriöt) läpi esitykset (+
mahdollinen ulkopuolinen arviointi)

Maaliskuu

Neuvottelumenettely valtio &
kaupunkiseudut **4-6**
innovaatio-keskittymän
kanssa (EIO johd.)

Varsinaiset alueiden
esitykset INKA –ohjelmaan

Neuvottelu ja sparraus valtio
& kaupunkiseudut
kasvusopimukset (ALUE
johdolla)

- Toteuttamistavoista sopiminen;
INKA, EU-ohjelmat ym.

Huhtikuu

Touko- kesäkuu

Kasvusopimukset (n. 10)
solmitaan

Syksy 2013-

INKA-ohjelman
kaupunkiseudut
(n. 10+) valitaan

INKA-ohjelman toteutus
alkaa

Tammik. 2014

Kasvusopimusten toteutus
alkaa

Kasvusopimus-
kaupungit tekevät
ehdotuksensa YM:n
asuinalue-ohjelmaan
11.12.2012
mennessä.

Kiitos!

olli.alho@tem.fi

www.tem.fi/kasvusopimus

